

Mahrs, Petter
Tel: 010-698 12 41
petter.mahrs@naturvardsverket.se

BESLUT
2015-09-01 Ärendenr:
NV-05065-15

Beslut om skydds jakt efter gråsäl i Södermanlands, Gotlands, Kalmar och Blekinge län

Beslut

Naturvårdsverket beslutar att utöka antalet gråsäl som får fällas i skydds jakt i Södermanlands, Gotlands och Blekinge län.

Naturvårdsverket beslutar att utöka befintligt skydds jaktområde till att även innefatta hela Kalmar län, förutom Blå Jungfruns nationalpark.

Detta beslut ska gälla även om det överklagas.

Villkor för skydds jaktens genomförande

Villkoren för skydds jaktens genomförande återges i Naturvårdsverkets beslut den 30 mars 2015, s 1-4 (NV-00969-15), se bilaga 2. Utöver vad som anges där gäller följande för de gråsäl som får fällas enligt detta beslut.

Antal djur som får fällas

Utöver vad som anges i tidigare beslut utökas antalet gråsäl som får fällas i skydds jakten enligt följande:

Södermanlands län	15 gråsäl
Gotlands län	15 gråsäl
Blekinge län	15 gråsäl

Jakttid

Skydds jakten enligt detta beslut får bedrivas från den 10 september till och med den 31 december 2015.

Jaktområde

Skyddsjakten får ske inom de områden som tidigare angivits i tidigare beslut (s 2), samt i hela Kalmar län. Undantagna områden anges nedan.

Undantagna områden

Utöver de områden som undantas i Naturvårdsverkets tidigare beslut (s 2) får ingen skydds jakt efter gråsäl enligt detta beslut ske inom:

- Gotska Sandöns nationalpark, Gotlands län
- Blå Jungfruns nationalpark, Kalmar län

Jaktmetod och tillåtna medel

Skyddsjakten får bedrivas med de metoder och medel som anges i tidigare beslut (s 3). Bland annat anges att skyddsjakten i möjligaste mån ska riktas mot gråsäl som observerats orsaka skada och befinner sig inom 50 meter från skadedrabbade redskap.

Bärgning och provtagning

Fällda sälar ska så långt som möjligt bärgas. Prover från den fällda sälen ska skickas in till Naturhistoriska riksmuseet enligt de instruktioner som museet ger. Detta framgår av tidigare beslut (s 3).

Bakgrund

Pågående skydds jakt efter gråsäl

Naturvårdsverket har den 30 mars 2015 fattat beslut om skydds jakt efter totalt 350 gråsäl i hela landet. Av dessa får 20 gråsäl fällas i Södermanlands län, 10 i Gotlands län och 15 i Blekinge län. Skyddsjakten pågår under tiden 20 april till 31 december 2015 och syftar till att minska allvarliga skador för fisket orsakade av gråsäl.

Sedan starten för skyddsjakten har 14 gråsäl fällts i Gotlands län, vilket överskrider det antal Naturvårdsverket beslutat om för länet. För Södermanlands och Blekinge län väntas samtliga gråsäl Naturvårdsverket gett tillstånd till fällas under september månad. Då skadorna även fortsättningsvis förväntas bli allvarliga har Naturvårdsverket utrett förutsättningarna för att utöka antalet gråsäl som får fällas i skydds jakt i dessa tre län.

Naturvårdsverket har i utredningen om utökat antal gråsäl som får fällas i skydds jakt valt att även inkludera frågan om skydds jaktområdet. I de senaste årens beslut om skydds jakt efter gråsäl har ingen skydds jakt tillåtits i Kalmar, Mörbylånga och Torsås kommuner i Kalmar län, samt inom området i Blekinge län öster om Torshamns udde. Anledningen till det har varit att inte riskera förväxlingar mellan individer ur knobbsälspopulationen i Kalmarsund med gråsäl. Enligt uppgifter från såväl fiskare i området som Länsstyrelsen i Kalmar län ökar skadorna orsakade av gråsäl i detta område, varför Naturvårdsverket utrett om skydds jakt kan tillåtas i hela eller delar av området.

I utredningen om utökat antal gråsäl som får fällas i skydds jakt samt utökat skydds jakt område har Naturvårdsverket gett Havs- och vattenmyndigheten, berörda länsstyrelser, Sveriges lantbruksuniversitet och Naturhistoriska riksmuseet möjlighet att yttra sig i ärendet.

Yttrande från Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndigheten förslår i sitt yttrande att en omfördelning av tilldelningen mellan Östersjölänen är att föredra istället för en utökad tilldelning. Om det av juridiska orsaker inte är möjligt tillstyrker Havs- och vattenmyndigheten en begränsad utökad tilldelning om ett fåtal djur per län.

Myndigheten avstyrker på grund av förväxlingsrisken mellan gråsäl och knobbsäl i dagsläget en utökning av skydds jakt området. Frågan bedöms enligt yttrandet inte som akut och man föreslår att frågan bereds inför ett eventuellt beslut nästa år.

Yttrande från Naturhistoriska riksmuseet

Hur en ökad tilldelning påverkar Östersjöns gråsälpopulation behöver, enligt Naturhistoriska riksmuseets (NRM) yttrande, ställas i relation till tilldelning och hur många djur som fällts på givna tilldelning i övriga länder kring Östersjön. Eftersom dessa data inte är tillgängliga är det enligt NRM svårt att överblicka effekterna av en eventuell ökad tilldelning utan att ta hänsyn till avskjutningen i övriga delar av Östersjön. Diskussioner om en ökad total tilldelning bör därför ske inom ramen för Helcom-samarbetet. NRM anser att om tilldelningen lokalt skulle behöva ökas bör det därför i första hand ske genom att tilldelningen minskas i ett annat län i motsvarande grad.

Jakt på gråsäl i de delar av Kalmar och Blekinge som även hyser knobbsäl har sedan jakt på gråsäl introducerades i Sverige 2001 bedömts som mindre lämplig, enligt NRM. Risken att förväxla ung gråsäl med knobbsäl är uppenbar, särskilt vid jakt på säl som befinner sig i vattnet. Med tanke på den uppenbara risken att fel art fälls i samband med skydds jakten bedömer NRM att skydds jakt på gråsäl i detta område är direkt olämplig.

Yttrande från Sveriges lantbruksuniversitetet

Sveriges lantbruksuniversitetet (SLU) tillstyrker en utökad tilldelning i de aktuella länen. SLU tillstyrker även en utökning av skydds jakt området till att omfatta hela Kalmar och Blekinge län.

SLU anger i sitt yttrande att gråsälpopulationen i Östersjön i dagsläget uppgår till mellan 40.000 och 50.000 individer. Den årliga tillväxten är enligt universitetet sju till åtta procent vilket innebär en faktisk ökning med 3.000 till 4.000 individer varje år. Skadebilden är fortsatt hög och skadorna i Blekinge och Gotlands län ökar. Samtidigt sköts i dessa län få sälar inom fjolårets skydds jakt. Att tilldelningen i dessa län utökas avsevärt anses därför rimligt, enligt SLU.

När det gäller frågan om utökat skydds jakt område anger SLU i sitt yttrande att arktunskap är en central del i säljaktutbildningar. Begränsningen av skydds jakt området innebär i praktiken att jägare misstros kunna skilja mellan en gråsäl och en knobbsäl, enligt SLU. SLU påpekar att det i all jakt alltid är

den enskilde jägarens ansvar att inte skjuta djur av fel art. Det finns enligt SLU knappt något område efter svenska kusten där det bara finns en enda sälart, varför denna problematik finns överallt. Vidare skriver SLU att om skydds jakt tillåts i detta område kommer detta sannolikt underlätta att få in mer kunskap om knubbsälsbeståndet via bifångade och dränkta djur. Bifångster av knubbsäl anses idag som mycket känsligt i fiskarkåren, enligt SLU, eftersom de har ett högt skyddsvärde. Forskningen går därmed miste om viktig informationskanal om populationen. Mot den bakgrunden tillstyrker SLU att skydds jaktområdet utökas till att innefatta hela Kalmar och Blekinge län.

Yttrande från Länsstyrelsen i Gotlands län

Länsstyrelsen i Gotlands län har den 24 juni 2015 ansökt om utökad skydds jakt om ytterligare 10 djur.

I länsstyrelsens skrivelse framförs att förekomsten av gråsäl inom länet varierar under året med tydliga toppar som kan kopplas till migration av gråsäl mellan svenska fastlandet och Baltikum. Efter milda vintrar sker migration från kutningsområdena i Baltikum, och Gotland ligger på bekvämt avstånd för dygnsförflyttning om upp till 15 landmil per dygn. Detta innebär enligt länsstyrelsen att den fasta sälpopulationen inom länet uppvisar en mindre ökning än vad det reella antalet baserat på migration utgör och ökningen av antalet sälar på skär har varit mycket stor, enligt länsstyrelsen.

Mot bakgrund av att fisket i länet i allt väsentligt är småskaligt och främst försörjer den lokala marknaden med fisk är det enligt länsstyrelsen viktigt att motverka fortsatta allvarliga skador på fisket. Då det länet redan skjutits 14 djur och tilldelningen var 10 tyder det på ett starkt behov av utökad skydds jakt för att motverka kommande allvarliga skador. Länsstyrelsen hemställer därför om en utökad tilldelning om 10 djur.

Yttrande från Länsstyrelsen i Södermanlands län

I sitt yttrande till Naturvårdsverket framhåller Länsstyrelsen i Södermanlands län att tilldelningen för länet bör utökas och att skydds jakt är den i dag bästa tillgängliga metoden för att minska allvarliga skador på fisket jämte sälsäkra redskap och metoder. Länsstyrelsen bedömer att en ökad tilldelning inte förväntas ge en mätbar påverkan på populationsutvecklingen. Däremot bedöms sälarnas beteende ändras av skydds jakten så att de skyggar undan för fiskebåtar och fiskeredskap.

Yttrande från Länsstyrelsen i Kalmar län

Länsstyrelsen i Kalmar län tillstyrker i sitt yttrande att skydds jakt efter gråsäl tillåts i hela länet.

Länsstyrelsen ser att de allvarliga skadorna orsakade av säl ökar i de kommuner som undantas skydds jakt på gråsäl enligt gällande beslut från den 30 mars. Anspråken om ersättning för sälskador har ökat kraftigt de senaste åren och steg från 1,9 miljoner kronor år 2013 till 2,8 miljoner kronor år 2014.

Knubbsälpopulationen i Kalmarsund uppgår till nära 1000 djur och har enligt länsstyrelsen ökat med 14 procent de senaste åren. Grupper ur populationen rör

sig norrut och förekommer idag även i kommunerna Mönsterås och Borgholm, där skydds jakt efter gråsäl för övrigt redan är tillåten. Länsstyrelsen har inga uppgifter om att knobbsäl skjutits av misstag i det området och bedömer det som osannolikt att någon skulle missta en knobbsäl för en gråsäl på grund av skillnader i utseendet. Samtidigt har antalet rapporterade bifångster och drunkningar av knobbsäl ökat i området, vilket enligt länsstyrelsen tyder på att populationen rör sig i ett större område än tidigare.

Sammantaget ser Länsstyrelsen i Kalmar län ingen risk att utöka skydds jaktområdet och tillstyrker därför en sådan förändring.

Yttrande från Länsstyrelsen i Blekinge län

I sitt yttrande föreslår Länsstyrelsen i Blekinge län en total tilldelning för länet om totalt 30 djur. Länsstyrelsen är enligt yttrandet inte beredd att svara på frågan om utökning av skydds jaktområdet utan ber att få återkomma i frågan inför en eventuell skydds jakt 2016. I övrigt hänvisar länsstyrelsen till den skrivelse som skickats till Naturvårdsverket i februari 2015 där förslag om tilldelning och jakttider berörs.

Skäl för beslutet

Aktuella bestämmelser

Naturvårdsverket får besluta om skydds jakt efter säl på eget initiativ om det behövs för att förhindra allvarlig skada. Naturvårdsverket ska innan beslutet samråda med Havs- och vattenmyndigheten. Detta framgår av 23 b § jaktförordningen (1987:905). Naturvårdsverket kan även be andra myndigheter yttra sig i ärendet, med stöd av 6 och 7 §§ förvaltningslagen (1986:223).

Tillstånd till skydds jakt får ges för att förhindra allvarlig skada på exempelvis fiske. Skydds jakt får beviljas om det inte finns någon annan lämplig lösning. Skydds jakten får inte försvåra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Detta framgår av 23 a § jaktförordningen.

Om Naturvårdsverket fattar beslut om skydds jakt framgår det av 9 b § jaktförordningen att ska vi ange

- vilka arter som berörs och antalet djur som får fällas,
- vilka medel och metoder som får användas,
- vilken tid och vilket område som avses,
- de villkor som i övrigt behövs för att så långt som möjligt undvika skador eller olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd, och
- den kontroll som kommer att ske.

Naturvårdsverket får besluta om hur man ska förfara med dödade djur och att ett fällt djur ska tillfalla annan än den som innehar jakträtten, vilket framgår av 24 d 1 st jaktförordningen.

Naturvårdsverket kan besluta att ett skydds jaktbeslut ska gälla även om det överklagas, detta med stöd av 59 § jaktförordningen.

Kungörelsedelgivning av beslutet får ske om en obestämd krets ska delges, vilket framgår av 49 § delgivningslagen (2010:1932).

Skyldigheter som följer av Sveriges EU-medlemskap

Gråsälén är upptagen i det så kallade art- och habitatdirektivet, bilagorna 2 och 5 till rådets direktiv (92/43/EEG) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter. Det innebär att Sverige som EU-land måste vidta vissa åtgärder, exempelvis

- utse särskilda bevarandeområden och inom dessa tillståndspröva alla verksamheter och åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön och
- säkerställa att exempelvis jakt på gråsäl är förenlig med upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus för arten.

Rekommendationer från Helsingforskommissionen

Helsingforskonventionen om skydd av Östersjöområdet marina miljöer slår fast att viss jakt på säl kan tillåtas för populationer som uppnått gynnsam bevarandestatus. Detta innebär att skyddsjakt kan få bedrivas om populationen haft en stadig positiv tillväxt under lång tid. Jakten får inte äventyra denna tillväxt eller ge andra problem för förvaltningen av arten.

Helsingforskommissionen föreslår att det undre referensvärdet för arten bör ligga på minst 10 000 gråsäl per bestånd. Därmed säkras den biologiska nivån som krävs för att upprätthålla ett livskraftigt bestånd. Överstiger populationen 10 000 gråsäl kan jakt tillåtas om arten har långsiktig positiv tillväxt.

Nationell förvaltningsplan

Havs- och vattenmyndigheten anger i Nationell förvaltningsplan för gråsäl i Östersjön från 2012 att populationen för gråsäl ska ha en gynnsam bevarandestatus. Gråsälspopulationen ska ha en neutral eller positiv utveckling.

Sedan år 2000 har arten haft en stabil utveckling med en årlig tillväxt om i genomsnitt 7-8 procent och antalet faktiska räknade djur är enligt Havs- och vattenmyndighetens uppgifter 35 000 djur. Det beräknas finnas mellan 40 000 och 50 000 gråsäl i Östersjön, enligt Sveriges lantbruksuniversitet.

Naturvårdsverkets bedömning

Förhindrande av allvarlig skada

Naturvårdsverket konstaterar att fisket i stora delar av Östersjön i stor omfattning allvarligt skadas av angrepp av gråsäl och att skadorna fortsätter trots insatser med skadeförebyggande åtgärder, bland annat skyddsjakt. De allvarliga skadorna väntas fortsätta under hela fiskesäsongen och på de arter som är avgörande för fisket i de aktuella länen. När det gäller Gotlands län har det antal gråsäl Naturvårdsverket tidigare beslutat om skyddsjakt efter redan fällts. Fyra gråsäl har dessutom fällts utöver detta antal. För de övriga länen väntas hela det antal gråsäl som får fällas i skyddsjakt fällas inom kort.

Mot bakgrund av den faktiska ökningen av såväl gråsälspopulationen som antalet sälskador gör Naturvårdsverket därför bedömningen att det är sannolikt med fortsatta allvarliga skador på fisket under resten av året. En utökning av antalet gråsäl som får fällas i skydds jakt inom de aktuella länen är därmed motiverad för att förhindra och minska fortsatta allvarliga skador.

Gynnsam bevarandestatus

Referensvärdet för gråsäl som Sverige rapporterat till EU år 2013 är 10 000 djur. Detta motsvarar den biologiskt säkra nivån som krävs för att upprätthålla en livskraftig population för arten. Jakt kan tillåtas utan att gynnsam bevarandestatus för arten äventyras om populationen överstiger denna nivå och har haft en långsiktig positiv tillväxt.

Enligt Institutionen för akvatiska resurser vid Sveriges lantbruksuniversitet uppgår den totala gråsälspopulationen i Östersjön idag till mellan 40.000 och 50.000 djur. Det totala antalet gråsäl i Östersjön har ökat med i genomsnitt sju till åtta procent sedan år 2000.

Då den faktiska gråsälspopulationen överstiger det till EU rapporterade referensvärdet med uppemot fem gånger bedömer Naturvårdsverket att upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus inte äventyras av att upp till 45 individer fälls inom ramen för en begränsad skydds jakt.

Vissa remissinstanser har föreslagit att Naturvårdsverket istället för att utöka tilldelningen bör omfördela tilldelningen mellan Östersjölänen. På grund av rådande rättspraxis om att ett gynnsamt myndighetsbeslut inte kan ändras till det sämre kan en sådan omfördelning inte ske.

Annan lämplig lösning

Det finns flera olika skadeförebyggande åtgärder som generellt sett vidtas för att minska sälskadorna på fisket, exempelvis;

- fiske vid olika tidpunkter på dygnet
- försök att skrämja säl vid fiskeplatserna
- vakt av näten
- fiske i kortare perioder
- byte av fångstplatser

Trots skadeförebyggande åtgärder och den skydds jakt som verket beslutat om den 30 mars 2015 har skadorna fortsatt.

Havs- och vattenmyndigheten har tidigare konstaterat att samma skadegörande individer trots försök till förebyggande åtgärder återkommer och fortsätter orsaka allvarliga skador. Det är alltså sannolikt ett begränsat antal individer som återkommer till redskapen och söker föda, och att dessa individer inte påverkas av skadeförebyggande åtgärder. Vidare har Program Säl & Fiske under längre tid arbetat för att utveckla fiskeredskap och fiskemetoder som ska vara säkra för sälangrepp. Det finns dock fortfarande få alternativa fångstmetoder som är lämpliga i Sverige och som inte drabbas av sälskador.

Då skadeförebyggande åtgärder i stort konstaterats verkningslösa gällande skadegörande individer i det aktuella området bedömer Naturvårdsverket att skydds jakt även fortsättningsvis är det enda kvarvarande alternativet för att förhindra fortsatta allvarliga skador.

Utökning av skydds jaktområdet

När det gäller de södra kommunerna i Kalmar län har skydds jakt efter gråsäl normalt inte tillåtits i dessa delar enligt Naturvårdsverkets beslut om skydds jakt efter gråsäl de senaste åren. Anledningen till detta är att det har bedömts finnas en risk att individer ur knobbsälspopulationen i Kalmarsund förväxlas med gråsäl och därför av misstag skjuts. Detsamma gäller området i Blekinge län öster om Torshamns udde.

Remissinstanserna i ärendet har olika uppfattningar om hur man bör hantera frågan om en utökning av skydds jaktområdet. Av Havs- och vattenmyndighetens yttrande framgår myndighetens inställning att en förändring av skydds jaktområdet inte är akut och att en utökning av skydds jaktområdet skulle kunna vänta till ett senare tillfälle. Länsstyrelsen i Blekinge yttrar sig på ett liknande sätt. Enligt Länsstyrelsen i Kalmar läns yttrande framgår att skadorna i de södra delarna av Kalmar län är allvarliga och ökande. Länsstyrelsen i Kalmar län anger vidare att individer ur knobbsälspopulationen i Kalmarsund redan idag rör sig i delar av länet där skydds jakt efter gråsäl redan är tillåten enligt tidigare beslut. Detta har inte orsakat förväxlingar och det finns inga rapporter om att knobbsäl skjutits av misstag. Sveriges lantbruksuniversitet framhåller det faktum att överlappande populationer förekommer efter så gott som hela kusten och att artkunskap i säljaktsutbildningen är en central del.

Naturvårdsverket gör mot denna bakgrund den sammanvägda bedömningen att det är väl motiverat att under en kortare tid tillåta skydds jakt efter gråsäl i hela Kalmar län för att hantera risken för allvarlig skada. Naturvårdsverket kan då också göra en djupare bedömning vilka effekterna blir av en utökning av skydds jaktområdet inför eventuella kommande beslut om skydds jakt efter gråsäl. Naturvårdsverket bedömer samtidigt att det nu inte finns tillräckliga skäl att utöka skydds jaktområdet i Blekinge län. Den frågan kan hanteras i beslut angående skydds jakt efter gråsäl 2016.

Naturvårdsverket påminner samtidigt om att det alltid är den enskilde jägaren som bär ansvaret att förvissa sig om att inte djur av fel art fälls eller påskjuts.

Verkställighet och kungörelse

Med hänsyn till att skadorna fortsatt räknas som allvarliga är det viktigt att skydds jakten kan inledas så snart som möjligt. Det behövs för att förhindra att ytterligare allvarliga skador uppstår. Naturvårdsverket bedömer därför att det finns skäl att beslutet ska gälla även om det överklagas.

Med hänsyn till berördas möjlighet att ta del av beslutet beslutas att skydds jakten enligt detta beslut får inledas tio dagar efter beslutsdatum.

Beslutet ska delges genom så kallad kungörelsedelgivning. Beslutet finns under överklagandetiden tillgängligt hos Naturvårdsverket på Forskarens väg 5 i Östersund.

Upplysning om hur man överklagar, se bilaga 1.

Beslut i ärendet har fattats av sektionschefen Gunilla Ewing Skotnicka efter föredragning av handläggaren Petter Mahrs. I ärendets slutliga handläggning har även handläggaren Per Risberg deltagit.

För Naturvårdsverket

Gunilla Ewing Skotnicka

Petter Mahrs

Kopia per e-post till:

Havs- och vattenmyndigheten
Kustbevakningen
Länsstyrelsen i Blekinge län
Länsstyrelsen i Gotlands län
Länsstyrelsen i Kalmar län
Länsstyrelsen i Södermanlands län
Naturhistoriska riksmuseet
Polismyndigheten
Statens Fastighetsverk
Sveriges lantbruksuniversitet
HELCOM
Lantbrukarnas Riksförbund
Program Sälar och Fiske
Svenska Jägareförbundet
Svenska Naturskyddsföreningen
Sveriges Fiskares Riksförbund
Sveriges Fiskevattenägareförbund
Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund
Viltskadecenter

Bilaga 1

Var ska beslutet överklagas?

Naturvårdsverkets beslut kan överklagas hos Förvaltningsrätten i Stockholm.

Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Naturvårdsverket.

Adressen framgår av beslutet. Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Naturvårdsverket överklagandet och handlingarna till Förvaltningsrätten i Stockholm.

När ska beslutet senast överklagas?

Överklagandet ska ha kommit in till Naturvårdsverket **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet.

Vad ska överklagandet innehålla?

Överklagandet ska vara skriftligt och det ska vara undertecknat.

I skrivelsen ska ni ange:

- ert namn, adress, personnummer/organisationsnummer och telefonnummer,
- vilket beslut som ni överklagar t.ex. genom att ange beslutsdatum och ärendenummer,
- hur ni anser att Naturvårdsverkets beslut ska ändras och varför det ska ändras samt
- om det finns motparter i ärendet bör ni ange deras namn, adress och telefonnummer.